

# ИГРА У УПОЗНАВАЊУ ДЕЦЕ СА ОКОЛИНОМ

Др Данијела Радловић Чубрило, професор

# Игра у упознавању деце са околином

- **Игра је водећа активност у детињству**, а посебно на предшколском узрасту, те као таква има централно место у предшколској установи
- Деца је радо прихватају и не доживљавају је као обавезу и нешто наметнуто
- Предшколско дете учи и ради у игри тј. **дете учи играјући се**
- Предност игре је у томе што она омогућава детету да учи на њему најпримеренији начин
- **Свесно и организовано коришћење игре можемо сматрати основним методом и обликом учења у предшколском узрасту**

# Игра у упознавању деце са околином

- Деца кроз игру стичу знања, не само о свету који их окружује, већ и о себи, својим способностима и могућностима
- Кроз игру деца развијају когнитивне способности, подстичу креативност и повећавају физичке и менталне могућности које су им неопходне у даљем животу
- Игра позитивно утиче и на емоционални и социјални развој детета
- Карактеристична је за рани период развоја детета, његово детињство, али има своје место и у каснијим фазама развоја

# Игра у упознавању деце са околином

- У игри дете показује да може и уме:
  - ❖ да користи своју самосталност и слободу, своје способности
  - ❖ да само истражује и открива разне могућности и решења проблема
  - ❖ да усмери акцију на себе
  - ❖ да искаже и испуни своје унутрашње потребе
  - ❖ да се посвети нечему што га у неком тренутку покреће

# Игра у упознавању деце са околином

- Централно питање васпитно-образовног процеса на предшколском нивоу је: Који степен слободе би деци требало допустити у игри тј. колико би васпитач требало да учествује у игри?
- У том смислу, игре је могуће поделити на:
  1. **слободне**
  2. **дидактичке (едукативне)**
- Код дидактичке (едукативне) игре унапред се постављају специфични васпитно-образовни циљеви и задаци; конципиране су и усмерене тако да подстичу интелектуалну активност; захтевају дужу концентрацију и усмерену пажњу детета

# Игра у упознавању деце са околином

- Слободна игра у васпитно-образовном погледу не заостаје за едукативном; игре разним играчкама и природним материјалима су најбољи пут за упознавање материјалне стварности детета, јер му омогућавају активно откривање средине; васпитач треба да обезбеди деци интересантно и интригантно окружење које ће она самостално истраживати

# Игра у упознавању деце са околином

- **Карактеристике дечије игре** које би васпитач требало да познаје како би је успешно реализовао су:
  - ❖ деца у игри користе искуства стечена током живота
  - ❖ деца уводе правила док се играју и контролишу игру
  - ❖ деца, играјући се увежбавају своје потенцијалне улоге у будућности – глуме, oponaшају друге, поистовећују се са одраслима
  - ❖ деца се некада играју самостално, а некада заједно са одраслима, кооперативно у паровима или у групама

# Игра у упознавање деце са околином

- ❖ деца кроз игру темељно уче и проверавају, али и испробавају, сопствена претходно стечена знања и вештине
- ❖ деца кроз игру укључују целокупну своју личност, и то како биолошку, тако и социјалну (друштвену) компоненту – усклађују сопствене идеје и праве везе са вршњацима, породицом и друштвеном околином

# Подела игара за упознавање околине

- Игре се могу поделити у четири категорије:
  1. Функционалне игре
  2. Игре маште или игре улога
  3. Игре са готовим правилима
  4. Конструктивне игре

# Функционалне игре

- Неке функције тела се могу искористити за игру предшколске деце
- Рукама, ногама и телом могу се вршити одређени покрети, а гласним жицама могу се изводити разне имитације (птица, животиња и сл.)
- Користе се током рекреативних пауза у активностима (у трајању око 5 минута)
- Сензомоторне активности сопственим телом могу бити у функцији имитирања покрета животиња (жаба, зец и сл.), брања воћа, лета авиона и сл.
- Ово се изводи без играчака, уз понављање истих покрета (што веома одговара предшколској деци) и може бити пропраћено адекватним гласовима

# Игра маште или игра улога

- Спонтано се јављају код предшколске деце као карактеристика њиховог одрастања
- Ове игре имају четири облика:
  - ❖ Опонашање поступака
  - ❖ Симболичка имитација
  - ❖ Симболичка игра улога са сижеом
  - ❖ Драмска игра улога
- **Опонашање поступака** је својствено за децу (девојчице најчешће опонашају мајку у свакодневним пословима – кување, спремање стана, храњење и пресвлачење бебе и сл., док дечаци најчешће опонашају тату, неког мајстора или радњу неког занимања – поправка аутомобила, кошење траве и сл.)

# Игра маште или игра улога

- У наредној фази путем **симболичке имитације** деца замишљају себе у ситуацијама како кувају ручак, косе траву, управљају бродом и сл., при чему било шта може имати улогу кухиње, косачице, брода и др.
- **Симболичка игра улога са сижеом** је када се подражавање одраслих особа проширује на међусобне односе и друштвено понашање. Дете прихвата друштвене улоге и понаша се као да је мајстор, куварица, лекар, капетан, пилот и сл. Ово поприма обележје стваралачког акта са испољавањем карактеристичних начина мишљења, говора и покрета детета.

# Игра маште или игра улога

- **Драмске игре** се често користе при упознавању околине. Прелазак са слободних на усмерене активности се остварује најчешће путем адекватне сценске представе осмишљене од стране васпитача. Када се представе на ову тему реализују са гињол луткама, позивају се деца да самостално на ту тему са увођењем нових елемената осмисле и остваре своју верзију. Поред једноставних дечијих драматизација, деца могу учествовати и у сложенијим извођењима драматизованог текста са садржајима активности која се одвија у сврху упознавања друштвене или природне средине.

# Игре са готовим правилима

- У овим играма постоје прописана правила која се могу мењати у самом процесу играња, према договору учесника игре
- Ове игре су често део културне баштине и традиционално се преносе са једне генерације на другу („човече не љути се“, „мица“, „између две ватре“, „жмурке“, „кликерање“ и др.)
- Деци треба да се саопште и покажу правила игре
- Путем ових игара међу децом се подстиче сарадња и други социјални контакти
- У предшколским установама користе се најчешће у домену дидактичких игара – домина, лота, логичких блокова, танграма и др.

# Конструктивне игре

- Разни материјали или готови наменски конструктивни елементи могу се користити за стваралачки рад предшколске деце
- На кутијама ових материјала („Лего“, „Пертини“ и сл.) се често налазе слике предмета које деца могу остварити у виду рада по задатку, или деца могу радити и по свом нахођењу осмишљено, или случајним комбинацијама насталим спајањем елемената у виду забаве
- Коцке не смеју имати оштре и тврде углове и ивице јер постоји могућност да се деца њима повреде

# Конструктивне игре

- Од различитих амбалажних кутија деца могу градити кулу, воз, камион и сл.
- Могу се ређати плодови биљака у виду просторних скулптура које се могу фиксирати лепком
- Деци су нарочито интересантне конструкције у којима се добијају предмети од употребне вредности (огрлица, брош, чаша за оловке...)
- Материјали који се користе су разноврсни (кукурузовина, семенке, тесто, пластелин, глинамол...)

# Улога васпитача у реализацији дечије игре

- Васпитач треба да се:
  - ❖ према игри односи као према водећој дечијој активности и природном начину на који се деца развијају и уче
  - ❖ користи могућностима за ангажовање свих психичких снага детета у игри (памћења, замишљања, представљања, сазнавања, маште, мишљења и др.)
  - ❖ ослања на дететова интересовања, емоционалне склоности, жеље за престижом у односу на самог себе и на другу децу, капацитет детета за чуђење и заузимање неуобичајених углова посматрања у односу на познате ствари, симболичке функције, моторну и перцептивну спретност детета, стечена искуства као основу и подстицај за стицање нових искустава

# Улога васпитача у реализацији дечије игре

- ❖ ангажује да детету пружи све услове за спонтану и слободну игру
- ❖ ангажује да детету омогући да се уживљава у разне улоге, које за њега представљају симбол снаге и независности, да се емоционално празни и овладава својим најдубљим осећањима, обезбеђујући тако терапеутско дејство игре, нарочито за стидљиву и повучену децу
- ❖ ангажује да детету омогући социјално учење, учећи га да чека на ред, сарађује са другом децом

# Улога васпитача у реализацији дечије игре

- ❖ оспособи за примену и представљање деци разних врста игара (традиционалних, покретних, друштвених, дидактичких...)
- ❖ оспособи за примену принципа примерености у игри
- ❖ оспособи да у играма негује партнерску сарадњу, која подразумева утицање без наметања и помагање без осујећивања дечије иницијативе
- ❖ оспособи да посматра, анализира дечије активности и задовољава њихове потребе за материјалом или саветом (ако га затраже, посебно у споровима око правила игре) и признањем за постигнути успех

# ЛИТЕРАТУРА

- Радловић Чубрило, Д. (2019). Методичке активности из упознавања околине. Приручник за студенте основних студија високих струковних школа за образовање васпитача. Кикинда: ВШССОВ у Кикинди (стр. 12-14).
- Михајловић, Н. и Михајловић, Љ. (2011). *Методика упознавања околине*. Пирот: Графички студио ЦИЦЕРО. (стр. 31-34)
- Цвјетићанин, С. (2013). *Методика упознавања околине 1*. Сомбор: Педагошки факултет у Сомбору. (стр. 89-94)
- Булатовић, А. (2012). *Методика упознавања околине*. Практикум за студенте високих школа за образовање васпитача. Нови Сад: Знатижења, агенција за издавачку делатност. (стр. 27-32)